

Súd: Správny súd v Košiciach
Spisová značka: KE-6S/12/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7022200088
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 07. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Raganová
ECLI: ECLI:SK:SpSKE:2024:7022200088.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správny súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Raganovej a z členov senátu JUDr. Tomáša Kuruca a JUDr. Pavla Doriča, PhD., v právnej veci žalobcu: A. B. C., bytom D. E. XX, D. B., proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, Kancelária Prešov, ul. Masarykova 10, Prešov, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KaPO/21388/2021, ČRZ: 141531/2021, zo dňa 21.12.2021, takto

rozhodol:

I. Zrušuje rozhodnutie žalovaného – Centrum právnej pomoci, Kancelária Prešov č. KaPO/21388/2021 ČRZ: 141531/2021 zo dňa 21.12.2021 a vec v r a c i a žalovanému na nové konanie a nové rozhodnutie.

II. Žalobcovi p r i z n á v a voči žalovanému právo na náhradu účelne vynaložených trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

I.

Priebeh administratívneho konania

1. Žalobca žiadosťou zo dňa 18.11.2021 doručenou žalovanému dňa 23.11.2021 požiadal žalovaného o určenie kvalifikovaného právneho zástupcu z radov advokátov vo veci podania správnej žaloby proti rozhodnutiu Finančného riaditeľstva SR číslo 281175/2021 zo dňa 11.06.2021, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Mesta Spišské Podhradie číslo 179152015 zo dňa 06.10.2020, ktorým bol žalobcovi podľa § 156 zákona č. 563/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov vyrubený úrok z omeškania vo výške 5,42 Eur za nezaplatenie druhej splátky dane z nehnuteľnosti vyrubenej na rok 2015 v stanovenej lehote a v ustanovenej výške.

2. Rozhodnutím žalovaného č. KaPO/21388/2021, ČRZ: 141531/2021 zo dňa 21.12.2021 nebol žalobcovi priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci vrátane nároku na predbežné poskytnutie právnej pomoci v právnej veci preskúmania rozhodnutia Finančného riaditeľstva SR číslo: 281175/2021 zo dňa 11.06.2021 na základe správnej žaloby. Žalovaný nepriznal žalobcovi poskytnutie právnej pomoci z dôvodu nesplnenia jednej z troch kumulatívnych podmienok na priznanie nároku na poskytovanie právnej pomoci podľa § 6a ods.1 v spojení s ustanovením § 6 ods.1 písmeno c) zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, a to podmienku hodnoty sporu. Mal za to, že hodnota sporu v rámci správneho súdnictva, s ktorým sa žalobca ako žiadateľ obrátil na žalovaného, sa dá vyčísliť v peniazoch, keďže jeho predmetom je preskúmanie zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov vo veci vyrubenej úroku z omeškania za nezaplatenie dane z nehnuteľností v presne stanovenej výške, a to vo výške 5,42 Eur.

II.

Správna žaloba

3. Včas podanou správnu žalobou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovaného č. KaPO/21388/2021, ČRZ: 141531/2021 zo dňa 21.12.2021 a vrátenia veci na nové konanie a rozhodovanie a zároveň žiadal priznať úplnú náhradu trov konania. Zrušenia sa domáha z dôvodov upravených v ustanovení Správneho súdneho poriadku: § 191 ods.1 písmeno c) – nesprávne právne posúdenie veci, e) – zistenie skutkového stavu bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci a podľa f) a g) – je rozhodnutie nezákonné a nesprávne. Mal za to, že napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, nakoľko správna žaloba vo veci samej je o preskúmaní zákonnosti rozhodnutia Finančného riaditeľstva SR – úroku, ktorý nie je možné vyrubiť jemu, nakoľko nie je platcom dane a zároveň nejde teda o hodnotu sporu, pretože zákonnosť sa nedá vylúčiť a nie je potrebné tu spájať túto vec s minimálnou mzdou, lebo ak je nezákonné rozhodnutie Finančného riaditeľstva, nie je podstatné aká je výška minimálnej mzdy. Podľa žalobcu ak je niečo nezákonné, výška tejto nezákonnosti nie je potrebná, lebo stále ide o nezákonné rozhodnutie.

III.

Vyjadrenie žalovaného

4. Vo vyjadrení k žalobe zo dňa 27.06.2022 žalovaný zotrval na tom, že v danej veci postupoval zákonne, zadovážil si dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, dostatočne zistil vo veci skutočný stav a rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a obsahovalo zákonom predpísané náležitosti. Keďže žalobca nespĺnil zákonnú podmienku hodnoty sporu, nebol mu priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci. Podľa žalovaného je zmyslom stanovenia podmienky hodnoty sporu jednak to, že neposkytnutie právnej pomoci v prípadoch, ktoré je možné oceniť v peniazoch a ktoré nedosahujú hodnotu minimálnej mzdy, nepredstavujú významný zásah do práv občana a v neposlednom rade aj to, aby náklady, ktoré vzniknú štátu v súvislosti s týmto poskytovaním právnej pomoci neboli v zjavnom nepomere k celkovej hodnote sporu. Týmto sa zároveň predchádza zneužívaniu inštitútu právnej pomoci osobami, ktoré sa neúmerne často obracajú na súdy. Vo vyjadrení poukázal žalovaný na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn.: 4Sžk/3/2021 zo dňa 16.12.2021, ktorý k podmienke hodnoty sporu uviedol: „o hodnote sporu na účely posúdenia splnenia podmienok pre poskytnutie právnej pomoci môže hovoriť aj v prípade správneho súdnictva. Napriek tomu, že predmetom konania je posúdenie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu, ktoré nemožno vyčíslieť v peniazoch, v prípade, ak výrok rozhodnutia správneho orgánu obsahuje jasne určenú, fixnú výšku peňažného plnenia, túto možno pre účely aplikácie § 6 ods. 1 písm. c) Zákona o poskytovaní právnej pomoci vnímať ako hodnotu sporu“. Žalovaný vychádzajúc z tohto právneho názoru má za to, že nakoľko hodnotu sporu, s ktorou sa na neho obrátil žalobca je možné vyčíslieť v peniazoch a teda na sumu 5,42 Eur a táto hodnota neprevyšovala hodnotu minimálnej mzdy ustanovenej zákonom č. 294/2020 Z.z. t.j. sumu 623 Eur, nespĺnil žalobca jednu z troch kumulatívnych podmienok pre priznanie právnej pomoci. Žiada preto, aby súd žalobu žalobcu zamietol.

IV.

Replika žalobcu, duplika žalovaného

5. Žalobca v replike zo dňa 20.08.2022 zotrval na podanej žalobe. Poukázal na to, že žalovaný síce správne uvádza právny predpis o ktorý sa opiera, avšak ho nerešpektuje a vôbec sa ním neriadi. Taktiež uvádza len jedno súdne rozhodnutie, s ktorým súhlasí a je podľa neho správne, aj keď už viackrát bolo správnomu orgánu podrobne a právne vysvetlené v judikátoch Najvyššieho súdu SR, že v správnom súdnictve existujú 2 možnosti napadnutia rozhodnutia správneho orgánu. Žalovaný však doteraz nedal žiadne právne vysvetlenie na to, ani sa tým nezoberal, ako žalobca môže zabrániť tomu, aby ten ktorý správny orgán do svojho vydávaného rozhodnutia uviedol sumu, výšku tak, aby sa žalobca mohol zákonnou právnou cestou domáhať preskúmania zákonnosti daného rozhodnutia. Poukázal na ustanovenie článku 37 ods.2 Ústavy SR a zotrval na tom, že je namieste jeho žalobe vyhovieť.

6. Replika bola zaslaná žalovanému, ten však na ňu duplikou nereagoval.

V.

Konanie pred správnym súdom

7. Dňa 01.06.2023 nadobudol účinnosť zákon č. 151/2022 Z.z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý dňom svojej účinnosti zriadil Správny súd v Košiciach. Účinnosťou zákona výkon súdnictva prešiel od 01.06.2023 z Krajského súdu v Košiciach a Krajského súdu v Prešove na Správny súd v Košiciach vo všetkých veciach, v ktorých je od 01.06.2023 daná právomoc správnych súdov.

8. Nakoľko žiaden z účastníkov konania nežiadal vo veci nariadenie pojednávania, súd vo veci vyhlásil rozsudok verejne za splnenia podmienok upravených v ustanovení § 107 ods.2 SSP a § 137 ods.4 SSP.

VI.

Relevantná právna úprava

9. Podľa ustanovenia § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. centrum rozhodne o žiadosti do 30 dní od doručenia žiadosti, ktorá spĺňa náležitosti podľa odseku 1; túto lehotu nemožno predĺžiť. Proti rozhodnutiu o nároku na poskytnutie právnej pomoci nie je možné podať opravný prostriedok. Proti rozhodnutiu o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci možno podať správnu žalobu do 15 dní odo dňa doručenia tohto rozhodnutia.

10. Podľa ustanovenia § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch.

11. Podľa ustanovenia § 6 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa odseku 1 písm. a) a b) musí fyzická osoba spĺňať počas celého trvania poskytovania právnej pomoci bez finančnej účasti.

12. Podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. na konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci a o súvisiacich nárokoch podľa tohto zákona sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.

VII.

Právny názor správneho súdu

13. Úlohou správneho súdu pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa SSP je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenia správneho orgánu sú takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.

14. Predmetom tohto konania je preskúvanie zákonnosti rozhodnutia a postupu žalovaného pri rozhodovaní o jeho žiadosti o poskytnutie právnej pomoci – ustanovenie advokáta na zastupovanie v konaní o jeho správnej žalobe proti rozhodnutiu Finančného riaditeľstva SR o zamietnutí odvolania a potvrdení rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu o vyrubení úroku z omeškania. Spornou medzi účastníkmi konania bola otázka, či bola u žalobcu pri správnej žalobe, ku ktorej sa domáhal poskytnutia právnej pomoci a ktorou sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia Finančného riaditeľstva o vyrubení úroku z omeškania splnená podmienka minimálnej hodnoty sporu alebo nie.

15. Správny súd v konaní podľa § 177 a nasl. SSP po preskúmaní napadnutého rozhodnutia a oboznámení sa s administratívnym spisom žalovaného dospel k záveru, že žaloba žalobcu je dôvodná a je namieste zrušiť rozhodnutie žalovaného podľa ustanovenia § 191 ods.1 písmeno c) SSP z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci žalovaným ako aj podľa ustanovenia § 191 ods.1 písmeno e) SSP z dôvodu, že zistenie skutkového stavu bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci.

16. Právnym posúdením veci je činnosť orgánu verejnej správy, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl orgánu verejnej správy pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie veci znamená, že orgán verejnej správy podriadil zistený skutkový stav pod právnu normu, ktorá sa na vec nevzťahuje alebo sa nevzťahuje v uvedenom rozsahu. O nesprávne právne posúdenie ide aj vtedy, ak orgán verejnej správy aplikoval nesprávny právny predpis alebo síce použil správny právny predpis, no tento chybné vyložil, v dôsledku čoho došiel k nesprávnym právnym záverom.

17. Pri posudzovaní veci správny súd vychádzal z právneho názoru vysloveného veľkým senátom Najvyššieho správneho súdu SR vo veci sp. zn.: 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2024, v ktorom tento sa vyjadril k právnej otázke – či je rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu taký predmet konania v správnom súdnictve, ktorého hodnotu možno vyčísliť v peniazoch na účely ustanovenia § 6 ods.1 písmeno c) zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci.

18. Veľký senát Najvyššieho správneho súdu SR v bode 33 odôvodnenia rozsudku 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2024 uviedol, že: „.... na účely § 6 ods. 1 písmeno c) zákona o poskytovaní právnej pomoci je potrebné považovať predmet správneho súdneho konania (sporu) za taký, ktorého hodnotu nie je možné vyčísliť v peniazoch. A to ani v prípade, ak je predmetom súdneho prieskumu rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu.“

19. Súd ešte považuje za potrebné uviesť na tomto mieste aj právnu úvahu veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu SR, ktorú uviedol v citovanom rozsudku sp. zn.: 19Svs/3/2022 zo dňa 30.01.2024 veľký senát k tejto otázke, a preto cituje nasledujúce:

„17. Veľký senát v prvom rade v súvislosti s otázkou predmetu sporu v správnom súdnictve ustálil, že primárnou úlohou správneho súdnictva je poskytovať ochranu právam a právom chráneným záujmom fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy (§2 ods. 1 SSP). Túto ochranu však správne súdnictvo nezabezpečuje tým, že priamo rozhoduje o subjektívnych právach účastníkov súdneho konania, ale tým, že preskúmava výsledky činnosti orgánov verejnej správy, ktorými dochádza k zásahom do základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb (§2 ods. 2 SSP). Predmetom konania/sporu v rámci správneho súdnictva je teda „zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy,“ poskytovanie ochrany pred nečinnosťou a rozhodovanie v ďalších veciach určených zákonom (§ 6 ods. 1 SSP). Takto formulovaný predmet sporu/konania v správnom súdnictve nie je možné vyčísliť v peniazoch, hoci sa môže týkať aj konkrétnej finančnej povinnosti alebo finančného nároku.

18. Predmetom sporu v správnom súdnictve je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu (hoc aj peňažne neoceniteľné), pričom len sekundárne je správnym súdnym konaním dotknutá aj konkrétna a vymedzená finančná povinnosť uložená administratívnym rozhodnutím.

19. Podporujúc vyššie prezentované závery veľký senát poukazuje aj na to, že predmet konania v správnom súdnictve sa považuje bezvýnimočne za neoceniteľný aj na účely výpočtu náhrady trov konania či súdnych poplatkov. Na účely určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby sa aplikuje § 11 ods. 4 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátov, a nie § 10 predmetnej vyhlášky, vychádzajúci z hodnoty sporu. Rovnako sa súdny poplatok určuje v správnom súdnictve pevnou sumou (príloha 1, položka č. 10 zákona o súdnych poplatkoch) a nie sumou vypočítanou z hodnoty predmetu konania (príloha 1, položka č. 1 písm. a) zákona č. 71/1993 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Obdobne v civilnom sporovom konaní je pri žalobe na určenie, či tu právo je alebo nie je, stanovený súdny poplatok pevnou sumou, keďže

predmet konania nie je možné oceniť peniazmi, hoci by posudzované právo mohlo znieť na zaplatenie konkrétnej sumy (príloha 1, položka č. 1 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch).

IV.B Úmysel zákonodarcu

20. Veľký senát tiež ustálil, že nebolo cieľom a ani úmyslom zákonodarcu, ktoré boli pretavené do § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci, aby bol predmet sporu v správnom súdnictve vyčíslovaný v peniazoch. Z dôvodovej správy k zákonu o poskytovaní právnej pomoci (osobitná časť k § 6 až 8) možno vyvodíť, že prechod od bezplatného právneho poradenstva k poskytovaniu právnej pomoci na základe vymedzených podmienok „predstavuje zlepšenie minimálnej právnej ochrany, ktorú zakotvuje Ústava Slovenskej republiky. Štát žiadnym spôsobom negatívne nezasahuje do práva na súdnu a inú právnu ochranu. Práve naopak, preberá na seba pozitívny záväzok vo vzťahu k občanom v núdzi, a to v rozsahu, ktorý je prijateľný z hľadiska dlhodobej udržateľnosti.“ Právo na poskytnutie právnej pomoci zákonodarcu previazal s tromi podmienkami (i) stavom materiálnej núdze žiadateľa, (ii) absenciou zrejmej bezúspešnosti sporu a (iii) hodnotou sporu prevyšujúcou minimálnu mzdu v prípade sporov s oceneľnou hodnotou sporu.

21. Pri podmienke hodnoty sporu „návrh predkladateľa vychádza z logickej premisy, aby náklady, ktoré štátu vzniknú v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci neboli v zjavnom negatívnom pomere k celkovej hodnote sporu. Predpokladá sa, že v takýchto prípadoch by účastník ani inak nevyužil odbornú právnu pomoc, a to z hľadiska jej ekonomickej neefektívnosti. Vyňaté sú spory, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.“

22. Uvedenú úvahu zákonodarcu je podľa veľkého senátu potrebné vnímať v kontexte princípu bezrozpornosti právneho poriadku. V občianskoprávných sporoch totiž zákon v zásade zakotvuje len fakultatívne právne zastúpenie (§24 až 28 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, ďalej len „OSP“; čl. 13 ods. 1 a 2 a § 89 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“). Inými slovami, neposkytnutie právnej pomoci osobe v núdzi v bežných civilných sporoch s ohľadom na hodnotu sporu nespôsobuje nemožnosť nárok uplatniť na súde, a teda neobmedzuje prístup k súdu. Ale reflektuje na logickú úvahu, že ide o spor, kde by si bežná fyzická osoba pravdepodobne ne zvolila právne zastúpenie z dôvodu neefektívnosti a svoj nárok by prípadne uplatnila na súde bez využitia právneho zastúpenia. Právna úprava umožňujúca osobe uplatniť jej nárok nižšej hodnoty na súde i keď bez právneho zastúpenia, pokiaľ pre nezastúpenú osobu garantuje primerané procesné uľahčenia (poučovacia povinnosť), nevytvára diskonformitu s čl. 46 ods. 1 Ústavy (OROSZ, L.; SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, str. 603).

23. V správnom súdnictve je však situácia odlišná, keďže požiadavka právneho zastúpenia je a bola aj v minulosti vo väčšinovej agende obligatórna (§250a OSP; § 49 ods. 1 SSP). Nesplnenie povinnosti právneho zastúpenia v konaní pred správnym súdom je pritom sankcionované odmietnutím žaloby (§98 ods. 1 písm. f) SSP). Osoba v núdzi preto nemá pred sebou voľbu, či svoj nárok uplatní s využitím alebo bez využitia právnej pomoci. Nejde teda o ekonomickú úvahu či úvahu založenú na princípe efektivity. Neposkytnutie právnej pomoci pre osobu vo finančnej núdzi v správnom súdnictve de facto znamená stratu možnosti žalovať - brániť svoje právo a zamedzuje sa jej tým prístup k súdu.

24. Výklad, v zmysle ktorého by bolo možné v správnom súdnictve podmieňovať poskytnutie právnej pomoci hodnotou sporu a v konečnom dôsledku znemožniť účastníkovi konania aspoň jeden stupeň súdneho prieskumu, by tak bol v rozpore so zákonodarcom deklarovaným cieľom (i) zlepšenia minimálnej právnej ochrany osôb v núdzi, (ii) negatívne by zasahoval do práva na súdnu a inú právnu ochranu osôb v núdzi a (iii) odkazoval by na predpoklad a ekonomickú úvahu/rozhodnutie, ktoré účastníci konania v správnom súdnictve bez rizika straty sporu (a tým akceptovania zásahu do svojich základných práv a slobôd) nemajú.

25. Veľký senát skúmal aj z hľadiska proporcionality a racionality, či by náklady, ktoré môžu potenciálne štátu vzniknúť v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci vo veciach správneho súdnictva, neboli v zjavnom negatívnom pomere k sume, ktorú bol účastník konania zaviazaný zaplatiť na základe právoplatného rozhodnutia správneho orgánu. Vychádzajúc z ustanovenia § 14a ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátov je odmena advokáta za zastupovanie v správnom súdnictve stanovená paušálnou sumou 130,- €. Uvedenú

sumu dal veľký senát do pomeru jednak k sumám, ktoré by mohol byť účastník konania povinný zaplatiť rozhodnutím správneho orgánu (minimálna mzda v roku 2022 predstavovala sumu 646,- €, pričom toto je aj hranica hodnoty sporu, pod ktorú nemožno priznať bezplatnú právnu pomoc podľa § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci) a tiež k prípadnému následku - zamedzeniu prístupu žalobcu k súdu, a preto ani z hľadiska proporcionality nevyhodnotil záver o potrebe poskytnúť právnu pomoc aj v správnom súdnictve za iracionálny.

IV.C Ústavné princípy

26. Veľký senát poukazuje aj na ústavný rozmer predmetnej právnej otázky a požiadavku ústavne konformného výkladu § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci. (rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I.ÚS 306/2010 zo dňa 8. decembra 2010, sp. zn. I. ÚS 212/06 zo dňa 28. júna 2006, sp. zn. II. ÚS 142/2015 zo dňa 10. marca 2015, publikované v ZNaUÚS pod č. 58/2015).

27. Vychádzajúc z čl. 46 ods. 1 Ústavy má každý právo na prístup k súdu. Toto právo je čl. 46 ods. 2 Ústavy rozšírené a konkretizované ako právo na prístup k súdu oprávnenému preskúmať zákonnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy, pričom z právomoci súdu nemôže byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Právo na prístup k súdu vymedzené v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy bližšie vymedzujú osobitné právne predpisy (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 Ústavy). Toto právo môže podliehať rôznym obmedzeniam, ktoré však musia spĺňať prísne ústavné požiadavky - musia sledovať legitímny cieľ, musia byť primerané a nesmú odopierať podstatu a zmysel ústavne garantovaných práv (čl. 13 ods. 4 Ústavy). Podstatou práva na prístup k súdu v rámci správneho súdnictva vymedzeného v čl. 46 ods. 2 Ústavy je pritom umožniť tomu, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa na súd, ak sa takéto rozhodnutie týka základných práv a slobôd. Teda umožniť dotknutej osobe brániť sa voči zásahu do svojich základných práv a slobôd výkonom verejnej moci zo strany orgánov verejnej správy.

28. V právnom poriadku možno nájsť viacero obmedzení týkajúcich sa práva na prístup k súdu. Vo všeobecnosti ide najmä o súdne a iné poplatky (zákon o súdnych poplatkoch), či právnu úpravu lehôt (napr. § 181 ods. 1 až 4 SSP). Správne súdnictvo je v porovnaní s inými časťami súdnej sústavy (civilné a trestné súdnictvo) špecifické aj osobitným obmedzením prístupu k súdu - široko formulovanou povinnosťou právneho zastúpenia (§ 49 ods. 1 SSP). Obligatórne právne zastúpenie sa pritom v podstatnej časti súdnych sporov v rámci správneho súdnictva nevzťahuje len na konanie o kasačnej sťažnosti (ako osobitného opravného prostriedku smerujúceho najvyššej súdnej inštancii v rámci správneho súdnictva), ale už na konanie pred správnym súdom.

29. Kasačný súd už opakovane judikoval, že požiadavka obligatórneho právneho zastúpenia nie je samoučelná, ale „... vyplýva z povahy správneho súdnictva, v ktorom sa preskúmava zákonnosť rozhodnutí správnych orgánov. V prejednávanej veci je povinnosť kvalifikovaného právneho zastúpenia daná tak v konaní pred krajským súdom, ako aj v kasačnom konaní, pričom táto legitímna požiadavka má prispieť k profesionalite konania a sleduje sa ňou v prvom rade ochrana práv žalobcu, resp. sťažovateľa, ako účastníkov súdneho preskúmacieho konania, v ktorom sa v rozhodujúcej miere riešia právne otázky a medzi účastníkmi je často sporným len výklad právnych predpisov“ (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Asan 29/2019 zo dňa 11. decembra 2019, bod 18, obdobne tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn.8 Sžfk 28/2019 zo dňa 11. júla 2019, sp. zn. 5 Sžfk 27/2018 zo dňa 12. septembra 2019 a iné). Uvedený záver veľký senát nespochybňuje, ale pripomína, že hoci samotná požiadavka právneho zastúpenia v správnom súdnom konaní, i keď obmedzujúca prístup k súdu, nie je rozporná s čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy a ani s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), môže sa takou stať v prípade excesívneho, formalistického uplatňovania bez ohľadu na ňou sledovaný legitímny cieľ, podmienku primeranosti a požiadavku zachovania podstaty práva na spravodlivý proces (mutatis mutandis rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci DYLUŠ proti Poľsku zo dňa 23. septembra 2021, sťažnosť č. 12210/14, body 41 až 42, 45 a 46, ako aj WILLEMS a GORJON proti Belgicku zo dňa 21. septembra 2021, sťažnosť č. 7420916 a 3 ďalšie, body 85 až 88).

30. Pokiaľ zákonodarca zavádza požiadavku obligatórneho právneho zastúpenia v súdnom konaní, s ohľadom na podstatu práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy (teda zachovanie efektívnej a reálnej možnosti prístupu účastníka konania k súdu), vzniká mu pozitívna povinnosť zabezpečiť potrebnú právnu pomoc

osobám, ktoré si ju nemôžu dovoliť. Teda musí zabezpečiť, aby požiadavka právneho zastúpenia (či právneho vzdelania) nezabraňovala osobám nedisponujúcim dostatkom finančných prostriedkov domáhať sa svojich práv na súde (HUSSEINI, F.; BARTOŇ, M.; KOKEŠ, M.; KOPA, M. a kol.: Listina základných práv a svobod. Komentár. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 1058; OROSZ, L.; SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, str. 603-604).

31. Výklad vylučujúci možnosť priznať právnu pomoc osobám v núdzi s ohľadom na tvrdú nízku hodnotu predmetu sporu v správnom súdnom konaní má za následok odmietnutie spravodlivosti vo vzťahu k týmto osobám a znemožnenie ich prístupu k súdu. A to nie len pri osobitných opravných prostriedkoch v správnom súdnom konaní (pri podaní kasačnej sťažnosti), ale odníma im možnosť vôbec žalovať zákonnosť rozhodnutia pred správnym súdom. Tento stav podľa veľkého senátu zasahuje do podstaty práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy. A to aj vo vzťahu k takým rozhodnutiam správnych orgánov, ktorými dochádza k ukladaniu peňažných povinností, a teda aj do zásahu do práva týchto osôb na majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy.

32. Veľký senát pripúšťa, že veľmi nízka (bagatelná) hodnota finančnej povinnosti tvoriaca predmet administratívneho rozhodnutia, ktorého zákonnosť sa má preskúmať, môže byť dôvodom pre čiastočné obmedzenie prístupu dotknutých osôb k súdu, avšak z hľadiska princípu primeranosti o tom možno uvažovať až pri právnej pomoci spojenej s podaním kasačnej sťažnosti, čo nie je prípad posudzovanej veci.

33. Na základe doteraz uvedenej argumentácie preto veľký senát uzatvára, že na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci je potrebné považovať predmet správneho súdneho konania (sporu) za taký, ktorého hodnotu nie je možné vyčíslieť v peniazoch, a to aj v prípade, ak je predmetom správneho súdneho prieskumu rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu. Veľký senát sa stotožnil s predkladajúcim senátom v tom, že je potrebné sa odchýliť pri riešení nastolenej právnej otázky od doterajšej rozhodovacej činnosti kasačného súdu (bod 11 tohto rozsudku).“

20. Vychádzajúc z vyššie citovaného právneho názoru veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu SR správny súd dospel k záveru, že správnou žalobou napadnuté rozhodnutie žalovaného vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 191 ods.1 písmeno c) SSP), keď síce na posúdenie žiadosti žalobcu o poskytnutie právnej pomoci bol aplikovaný správny právny predpis a jeho ustanovenie § 6 zákona č. 327/2005 Z.z., avšak ustanovenie § 6 ods.1 písmeno c) tohto zákona bolo nesprávne právne interpretované na žiadosť žalobcu tak, že rozhodnutie Finančného riaditeľstva SR, ktorého preskúmania sa domáha žalobca správnou žalobou a vo vzťahu ku ktorej žiadal o poskytnutie právnej pomoci je rozhodnutím, ktorého hodnotu sporu je možné vyčíslieť v peniazoch, čo je však v rozpore s vyššie prezentovaným názorom veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu, ktorý je pre správny súd záväzný.

21. Povinnosťou žalovaného po vrátení veci bude opätovne sa zaoberať žiadosťou žalobcu poskytnutie právnej pomoci zo dňa 18.12.2021, a to v intenciách právneho názoru vysloveného veľkým senátom Najvyššieho správneho súdu SR v jeho rozsudku 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2023 ako aj v intenciách právneho názoru správneho súdu vysloveného v tejto veci, podľa ktorých na účely § 6 ods.1 písmeno c) zákona o poskytovaní právnej pomoci nie je možné v správnom súdnom konaní vyčíslieť hodnotu sporu ani v prípade povinnosti stanovenej rozhodnutím správneho orgánu na zaplatenie určitej sumy.

22. Súd dáva do pozornosti žalovanému ustanovenie § 191 ods.6 SSP podľa ktorého, právnym názorom, ktorý vyslovil správny súd v zrušujúcom rozsudku, je orgán verejnej správy v ďalšom konaní viazaný. Ak orgán verejnej správy v ďalšom konaní nepostupoval v súlade s právnym názorom správneho súdu a správny súd opätovne zrušil rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy z tých istých dôvodov, môže správny súd i bez návrhu v zrušujúcom rozsudku uložiť orgánu verejnej správy pokutu.

23. Správny súd ešte poukazuje na to, že vyššie prezentovaný právny názor veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu SR v otázke posudzovania hodnoty sporu pri rozhodnutiach správnych orgánov bol

premietnutý do rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu SR ako kasačného súdu aj v iných veciach žalobcu a to napr.: sp. zn.: 6Svk/14/2023 zo dňa 27.03.2024, sp. zn.: 5Svk/29/2022 zo dňa 27.03.2024, sp. zn.: 5Svk/38/2023 zo dňa 27.03.2024, sp. zn.: 4Svk/4/2023 zo dňa 30.04.2024.

24. Podľa § 167 ods.1 SSP správny súd prizná žalobcovi voči žalovanému právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania, ak mal žalobca vo veci celkom alebo sčasti úspech.

25. Nakoľko mal žalobca vo veci úspech v plnom rozsahu, správny súd mu priznal v plnom rozsahu právo na náhradu trov konania.

26. O výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník. (§ 175 ods.2 SSP)

27. Senát vo veci rozhodol pomerom hlasov 3 : 0 (§ 139 ods.4 Správneho súdneho poriadku).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu možno podať kasačnú sťažnosť do 30 dní odo dňa jeho doručenia na Správny súd v Košiciach.

V kasačnej sťažnosti sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 SSP (ktorému správne súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje, podpis a spisová značka konania) uviesť

- a) označenie napadnutého rozhodnutia,
- b) údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené,
- c) opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 sa podáva (ďalej len "sťažnostné body"),
- d) návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh). (§ 445 ods. 1 SSP).

Podanie možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe. Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí správne súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Správny súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva. K podaniu kolektívneho orgánu musí byť pripojené rozhodnutie, ktorým príslušný kolektívny orgán vyslovil s podaním súhlas.

Podanie urobené v listinnej podobe treba predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší účastník konania dostal jeden rovnopis s prílohami. Ak sa nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, správny súd vyhotoví kópie podania na trovy toho, kto podanie urobil.

Kasačnú sťažnosť možno podľa § 440 ods. 1 SSP odôvodniť len tým, že správny súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že

- a) na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnictve,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal procesnú subjektivitu,
- c) účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred krajským súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už skôr začalo konanie,
- e) vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený krajský súd,
- f) nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- g) rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,
- h) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu,
- i) nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti alebo
- j) podanie bolo nezákonne odmietnuté.

Dôvod kasačnej sťažnosti uvedený v § 440 ods. 1 písm. g/ až i/ Správneho súdneho poriadku sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dôvod kasačnej sťažnosti nemožno vymedziť tak, že sťažovateľ poukáže na svoje podania pred správnym súdom.

Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti (§ 445 ods. 2 SSP).

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ musí byť v konaní o kasačnej alebo opomenutého sťažovateľa musia byť spísané advokátom.

Uvedená povinnosť neplatí, ak

- a) má sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) ide o konania o správnej žalobe podľa § 6 ods. 1 písm. c/ a d/ (v sociálnych veciach, vo veciach azylu, zaistenia a administratívneho vyhostenia,
- c) je žalovaným Centrum právnej pomoci. (§ 449 ods. 1, 2 SSP).